

PROGRAM 5. SEMINÁŘE

k projektu Podpora uměleckého vzdělávání v ČR

seminář se koná **v pátek 15. května** od 10:45 hodin
v ZUŠ J. Kvapila, tř. Kpt. Jaroše 24, Brno

seminář pořádáme ve spolupráci se ZUŠ Jaroslava Kvapila

10:30 – 10:45 **Prezence**

10:45 – 12:00 **První blok**

- Představení projektu Vzdělávání hudebně nadaných žáků a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
Eva Znojemská, ředitelka ZUŠ J. Kvapila, Brno
- Práce a komunikace se žákem s Aspergerovým syndromem v klavírním vyučování na základní umělecké škole
Bronislava Zatloukalová, učitelka ZUŠ Zlín-Malenovice
- Projekt Múzické školy se speciálním zaměřením na děti a mládež se zdravotním postižením, *Miloslava Soukupová, ředitelka Lidové konzervatoře a Múzické školy Ostrava*

12:00 – cca 12:45 **Druhý blok**

- Stručné představení projektu Podpora uměleckého vzdělávání v ČR, *Robert Mimra, ředitel Portedo o.p.s.*
- Diskuse

Tel. kontakty: 604 170 749 (Robert Mimra)
 604 864 667 (informační linka v den semináře)

Email: office@portedo.cz

Webové stránky: **www.eurohudebka.cz**

zápis semináře

VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI VE VÝUCE ZUŠ

pátek 15. května od 10:45 hodin

ZUŠ J. Kvapila, tř. Kpt. Jaroše 24, Brno

Účastníci semináře:

Miloslava Soukupová (Lidová konzervatoř a Múzická škola), Eva Znojemská, Ondřej Kratochvíl a Michal Vajda (ZUŠ J. Kvapila, Brno), Šárka Brychová (ZUŠ Slunná, Brno), Naděžda Čermáková a Ivan Pohanka (ZUŠ V. Kaprálové, Brno), Naďa Skovajsová, Eliška Slezáková, Gabriela Tesaříková, Vladimír Halíček a Martin Zeman (ZUŠ Brno-Veverří), Mária Zákopčaníková (ZUŠ Hranice), Jana Nosková (ZUŠ Němčice nad Hanou), Miloslav Tengler (ZUŠ J. Hanuše, Praha 6), Kateřina Bělohávková a Martina Hniličková (ZUŠ Štefánikova, Zlín), Bronislava Zatloukalová (ZUŠ Zlín-Malenovice), Robert Mimra (Portedo o.p.s.)

Obsah

I. Projekt Vzdělávání hudebně nadaných žáků a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami . . .	2
II. Práce a komunikace s žákem s Aspergerovým syndromem v klavírním vyučování na ZUŠ . . .	3
III. Projekt Múzické školy se speciálním zaměřením na děti a mládež se zdravotním postižením	4
IV. Diskuse	5
V. Projekt Podpora uměleckého vzdělávání v ČR	5

Seminář byl pořádán ve spolupráci se ZUŠ Jaroslava Kvapila

I. Projekt Vzdělávání hudebně nadaných žáků a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Bc. Eva Znojemská (tel.: 545 211 818, email: znojemska@zusjk.cz), ředitelka ZUŠ Jaroslava Kvapila, představila projekt *Vzdělávání hudebně nadaných žáků a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*, který škola realizovala od dubna 2012 do března 2015. Cílem projektu bylo rozvíjení metod a forem práce ve výuce nadaných žáků a žáků se SPV v ZUŠ. Pedagogičtí pracovníci dostali příležitost k lepšímu poznání nových metod práce, k prohloubení znalostí z diagnostiky, vyhledávání a vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků. Zvýšili si kompetenci pro práci s žáky se SPV. Na tomto základě vytvářeli a ve výuce ověřovali metodické postupy umožňující rychlý postup vzdělávání přiměřený nadání žáků a metodické postupy pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami vzdělávání. Nadaným žákům byla dána možnost k urychlení vzdělávacího procesu, k rozšíření a k vyšší náročnosti učiva a k častějším prezentacím na koncertních vystoupeních. Žákům se SPV byla dána možnost individuálního přístupu k jejich potřebám díky větší časové dotaci na výuku a fundovanějšímu přístupu ke speciálnímu uměleckému vzdělávání.

Klíčové aktivity projektu:

Workshopy a semináře pro učitele. Pedagogové se zúčastnili vybraných seminářů a workshopů za účelem zvýšení kompetence pro výuku nadaných žáků a žáků se SPV. Semináře a workshopy byly tematicky zaměřeny na hudební psychologii, trému, fyzioterapii pro hudebníky, didaktiku hudební výchovy a na vzdělávání žáků se SPV. Dále pak to byly semináře špičkových lektorů, kteří seznámili pedagogy s úspěšnými metodickými postupy z práce s nadanými dětmi. Lektoři byli vybíráni pro jednotlivá studijní zaměření klavír, housle, akordeon.

Ověřování metod a forem práce ve výuce nadaných žáků a žáků se SPV. Navazuje na výše uvedenou aktivitu a jedná se o vzdělávání stávajících i potenciálních nadaných žáků školy vymezených výzvou a stávajících i potenciálních žáků se SPV. Výstupem byla kromě jiného také metodika výuky nadaných žáků pro klavír.

Koncertní vystoupení nadaných žáků. Žáci prezentovali výsledky své práce v reálném koncertním prostředí, učili se maximální koncentraci na výkon v podmínkách zvýšené psychické zátěže. Ověřili si tak kvalitu své přípravy.

Projektu se zúčastnilo 8 žáků se SPV a 19 mimořádně hudebně nadaných dětí. Pedagogové ZŠ J. Kvapila se díky projektu seznámili s novými metodami práce. Nepřímou cílovou skupinou byli pedagogové dalších ZUŠ Jihomoravského kraje, rodiče žáků a veřejnost.

Více o projektu najdete na webových stránkách ZUŠ Jaroslava Kvapila:

http://www.zusjk.cz/grantove_projekty/vzdelavani_hudebne_nadanых_zaku_a_zaku_se_specielnimi_potrebami_vzdelavani_v_zus/

II. Práce a komunikace s žákem s Aspergerovým syndromem v klavírním vyučování na ZUŠ

Bronislava Zatloukalová (tel.: 577 104 317, email: zamil@volny.cz), učitelka hry na klavír na ZUŠ Zlín-Malenovice, hovořila o své zkušenosti s výukou žáka s Aspergerovým syndromem, tedy s poruchou autistického spektra. Aspergerův syndrom se na první pohled nemusí zcela projevit, nápadné může být chování, které je asociální. Americký psychiatr Leo Kanner o autismu píše: „Tyto děti přišli na svět s neschopností navázat citový kontakt. Více než o lidi se zajímají o věci, nereagují na volání jménem a nerušeně pokračují ve své činnosti. Vyhýbají se očnímu kontaktu a nikdy se nedívají do obličeje. Konverzace, která probíhá v blízkosti dítěte, ho nevyrušuje. Pokud osoba chce na sebe upoutat pozornost, musí zašlápnout nebo sebrat objekt, se kterým si dítě hraje. Objeví se vztek, ale ne na osobu, která to udělala, nýbrž na konkrétní chodidlo či ruku.“ (Thorová, K.: Poruchy autistického spektra, portál, Praha, 2006, s. 36)

Děti s Aspergerovým syndromem mají často výbornou mechanickou paměť, jsou schopny dobrého kognitivního myšlení, inteligence těchto dětí je průměrná až nadprůměrná. Tyto děti jsou však často velmi uzavřené, ale ve své samotě se cítí být šťastné. Děti s Aspergerovým syndromem mají narušeny tyto tři schopnosti – sociální interakci, komunikaci a představitost. Mohou být přecitlivělí na světlo, blesk fotoaparátu, dokonce na vyzařování počítačové obrazovky. Naopak jsou fascinováni věcmi s nějakým světelným efektem (např. blýskající se zrcadlo). Mohou vnímat tzv. tunelovým vidění, kdy vnímají pouze předměty nacházející se v jejich zorném poli. Děti s Aspergerovým syndromem mohou být také přecitlivělí na zvuky, např. rozhovor, zakašlání a podobně. Obdobná hypersenzitivita se může týkat i čichových a chuťových vjemů.

Učitel, který pracuje s žákem s Aspergerovým syndromem, se musí seznámit s jeho diagnózou, musí nastudovat odbornou literaturu a porozumět tomu, jak tento žák vnímá svět kolem sebe. Paní učitelka Zatloukalová si jako prioritu ve vzdělávání tohoto žáka stanovila rozvoj jeho citového vnímání. V praxi musela mít promyšleno mnoho variant a typů hodin. Někdy žák začal na klavír hrát hned po vstupu do místnosti. Jindy bylo potřeba ho „vyvést“ rozhovorem z netečnosti. Žák často improvizuje, pohrává si s několika tóny nebo tóninami, často se nedokáže odpoutat od drobného motivu. Velmi dobře funguje improvizace podle vizuálních předloh. Pomůcky, které mají upoutat žákovu pozornost, je nutné stavět přímo do jeho zorného pole.

Po dvou letech výuky se podařilo paní učitelce Zatloukalové navázat fungující spolupráci s žákem s Aspergerovým syndromem. Nyní se již daří zasáhnout do skladby, při procvičování určitého místa se nevracet a nepřehrávat skladbu celou od začátku atd.

V časopise Pianissimu byl uveřejněn článek Bronislavy Zatloukalové k tomuto tématu. Text najdete na straně 3: http://www.zusklavir.jamu.cz/upload/Pianissimo/Pianissimo_cislo3.pdf

III. Projekt Múžické školy se speciálním zaměřením na děti a mládež se zdravotním postižením

Mgr. Miloslava Soukupová, ředitelka Lidové konzervatoře a Múžické školy v Ostravě (tel.: 596 136 805, email: soukupova@muzickaskola.cz), představila koncepci této školy. Lidová konzervatoř a Múžická škola je příspěvková organizace statutárního města Ostravy, je svým typem jedinečná organizace, neboť je zaměřena k uspokojování estetických zájmů amatérů všech věkových kategorií cestou profesionálních pedagogických a uměleckých metod. V současné době má přes 900 studentů a zaměstnává zhruba 140 lektorů (pedagogů, umělců a odborníků). V současné době lze studovat na Lidové konzervatoři dramatický, hudební, výtvarný a taneční obor, výtvarnou fotografii a video. Lidová konzervatoř nabízí své služby formou externího a dálkového studia.

Múžická škola se zabývá v převážné míře handicapovanými posluchači. Nemocné cestou uměleckých postupů vřazuje do života zdravých, tedy socializuje, činí je společensky platnými a posiluje je morálně. To vše v integraci se zdravými. Múžická škola nabízí estetické obory:

- Literárně dramatický obor (Dramatická výchova a základy herectví, Divadlo z jednoho hrnce, Hudební divadlo, Tvůrčí psaní a základy mediální komunikace)
- Hudební obor (Sólový a komorní zpěv, Muzikálový, jazzový a popový zpěv, Hra na hudební a rytmické nástroje dechové, strunné, klávesové i bicí, Hudebně-teoretické předměty)
- Taneční obor (Cvičení rodičů s dětmi, Pohybová cvičení pro předškolní děti, Taneční kroužek dětí mladšího školního věku, Taneční výchova pro začátečníky a pokročilé)
- Výtvarný obor (Modelování a keramika, Výtvarná výchova pro začátečníky i pokročilé)
- Estetická školička – zahrnuje komplexní estetickou výchovu dětí předškolního věku (od 3 do 7 let).

Estetické obory jsou doplněny těmito terapeutickými obory:

- Arteterapie
- Notopis nevidomých
- Ergoterapie
- Jóga
- Funkční zdravotní cvičení
- Psychoterapie
- Hra na zobcovou flétnu pro děti s astmatem
- Muzikoterapie
- Prostorová orientace pro nevidomé

Podrobnější informace o vyučovaných oborech najdete na webových stránkách školy – <http://www.lko.cz/muzicka-skola/esteticke-obory> a <http://www.lko.cz/muzicka-skola/terapeuticke-obory>.

Miloslava Soukupová svou přednášku uvedla projekcí videa z roku 2000, kdy v pořadu *Lucie Bílá a její hosté* vystoupila žačka Múžické školy Nikol Kantorová

(<https://www.youtube.com/watch?v=CVaNe47EOzs>). Múziká škola byla založena v roce 1991 s cílem poskytnout na území města občanům s handicapem stejné podmínky pro komplexní osobnostní rozvoj jak je tomu u zdravé populace. Je experimentálním projektem Miloslavy Soukupové, který se průběžně plní a postupně rozšiřuje. Škola je určena všem potřebným ve věku od tří let bez ohledu na druh handicapu, věk a talentovou způsobilost. Navštěvují ji posluchači se somatickým, smyslovým, duševním a mentálním postižením, včetně žáků s poruchami chování.

Umělecký obor je pojímán jako terapie i „vstupenka ke štěstí“. Učitelé Múziké školy pracují s prvky hry. Talentovaní žáci školy se stali studenty středních a vysokých uměleckých škol, vítězí v celostátních soutěžích, opakovaně účinkují v rámci Mezinárodního festivalu Janáčkův máj.

Miloslava Soukupová svou přednášku zakončila projekcí videa z koncertu v březnu 2012, kdy Adam Blažek, nevidomý žák Múziké školy, provedl Moonlight serenade Glenna Millera s Janáčkovou filharmonií Ostrava (<https://www.youtube.com/watch?v=fLXHNMwOlnM>).

IV. Diskuse

Účastníci semináře diskutovali o následujících bodech:

- nejčastěji se učitelé ZUŠ setkávají s ADHD – problémy s pozorností žáků, nutnost potlačit pedagogickou rutinu, problém s plněním ŠVP atd.,
- zazněl požadavek připravit semináře, kde by se učitelé seznámili s jednotlivými SVP a případně při praktických workshopech vyzkoušeli práci s žáky se SVP,
- v rámci projektu budou připraveny metodiky, metodické listy, případně e-learning,
- v ZUŠ Zlín mají v LDO tři žáky-autisty,
- žádná ze škol, kde přítomní vyučují, není bezbariérová, tj. je vyloučena celá jedna skupina zdravotně postižených dětí z výuky na ZUŠ.

V. Projekt Podpora uměleckého vzdělávání v ČR

Součástí projektu *Podpora uměleckého vzdělávání v ČR* je klíčová aktivita 6, která se bude zabývat vzděláváním žáků se SVP v uměleckých předmětech. Bude se jednat jednak o podporu výuky zrakově postižených žáků v uměleckých předmětech. Počítáme s vytvořením metodiky pro práci se zrakově postiženými žáky (metodika bude určena pro učitele ZUŠ), připravíme a realizujeme workshopy a semináře zaměřené na metodiky výuky zrakově postižených žáků, nakoupíme technické vybavení učeben (především speciální software – např. hlasové výstupy, výstupy na braillovské řádky či zoomtexty, ale i notátory a speciální hudební programy umožňující hudební zápis bez pomoci myši) a budeme realizovat výstavu haptických prací žáků výtvarného oboru ZUŠ.

Druhý blok této aktivity je zaměřen na podporu integrace zdravotně postižených a sociálně znevýhodněných žáků do běžné výuky na ZUŠ. Budeme realizovat dotazníkové šetření o začleňování žáků se SVP do běžné výuky na ZUŠ, připravíme semináře pro učitele, kde budou představeny jednotlivé SVP, vytvoříme publikaci, která shrne problematiku integrativní speciální pedagogiky a její aplikace ve výuce na ZUŠ, založíme diskusní fórum na webu projektu, které umožní výměnu zkušeností mezi učiteli, zahájíme dialog mezi řediteli, učiteli, rodiči žáků ZUŠ a pedagogickými centry.

Třetí oblast KA 6 se zaměří na možnosti programů fondů EU, které poskytují dotace na úpravy budov škol (*Integrovaný regionální operační program, operační program Praha – pól růstu, případně další programy*). Školám v této oblasti poskytneme poradenské služby – jednáme o spolupráci s poradenskou společností [Erste Grantika Advisory, a.s.](http://www.erste-grantika-advisory.com), která od roku 2000 spolupracovala na 2 500 projektech. Dále vytvoříme metodiku žádostí pro výše uvedené operační programy, budeme realizovat semináře pro zástupce zřizovatelů a vedení škol, poskytneme prostor pro výměnu zkušeností na webových stránkách projektu.

Na http://eurohudebka.cz/projekt_podpora_aktivity_zus.html#svp najdete další informace k této klíčové aktivitě projektu.

15. 6. 2015 zapsat Robert Mimra

Portedo o.p.s.

Email: office@portedo.cz

Tel.: 604 170 749

<http://eurohudebka.cz/>